

De kater die uitblijft

Normaliteit in Duitsland na WK nog niet terug

Achtergrond - 14 september 2006

(11 juli 2006) Twee dagen na de finale houdt de feeststemming in Duitsland nog steeds aan. Het WK-gastland beschouwt zichzelf als inofficiële winnaar. De Duitsers hebben tijdens het voetbalevenement niet alleen hun levensvreugde ontdekt, maar ook een nieuw vijandbeeld: de politiek.

Als dat maar goed gaat, was de onuitgesproken ondertoon van veel WK-voorbeschouwingen. De verwachtingen van bedrijfsleven, overheid en burgers waren immers zo hoog gespannen dat het onvermijdelijk op een kater moest uitlopen. Maar op de maandag na de finale heerst geen spoor van katerstemming in Duitsland. In de kranten staan nostalgische terugblikken op de mooie WK-zomer. Op straat wapperen nog vrolijk de zwart-rood-gouden vlaggen. Is het WK eigenlijk wel voorbij?

Schwarz-rot-geil

De wedstrijden mogen uitgespeeld zijn, de feeststemming in Duitsland houdt nog even aan. Vorige week dinsdag al constateerde een commentator van weekblad *Die Zeit* dat het WK iets gedáán heeft met de Duitsers. Want ook al was de kans op de wereldbeker verkeken na de nederlaag tegen Italië, het voetbalevenement bewees dat de anders zo pessimistische Duitsers ook vrolijk kunnen zijn. Ook de week na de nederlaag was het feest nog lang niet ten einde.

Zo zeer hebben de Duitsers zich de afgelopen weken laten meeslepen door het gevoel van "*schwarz-rot-geil*" (de uitdrukking komt van boulevardblad *Bild*) en collectieve verbroedering op de *Fanmeilen* en bij de *public viewings*, dat zij zich na een korte rouwfase al snel herstelden: nu de Duitsers hun levensvreugde hadden ontdekt, wilden ze die niet meteen weer verliezen. Bovendien was het veroveren van de derde plaats in de 'kleine finale' op zaterdag al voldoende reden trots te zijn op de vooraf als kansloos beschouwde *Mannschaft*.

Wij-gevoel

Zelfs de grootste sceptici lieten zich meeslepen door het nieuwe Duitse wij-gevoel. Want, zo waren ook de aanvankelijk kritische media het erover eens, het groepsgevoel stond voorop en niet zozeer een Duits gevoel van superioriteit. De Duitsers wilden bij dit WK niet laten zien dat zij beter zijn dan andere landen,

aldus de *Süddeutsche Zeitung*, maar dat zij net zo denken en voelen als de rest van de wereldbevolking. Deze observatoren zagen zich in hun mening bevestigd door het feit dat een geplande neo-nazi-demonstratie in München tijdens het WK werd afgelast.

Ook los van het gedrag van de Duitse fans is er overwegend goed nieuws te horen over de grootste sportieve gebeurtenis in het naoorlogse Duitsland. Zo zijn er veel meer toegangskaarten verkocht dan verwacht, is de berichtgeving in het buitenland opvallend positief en hebben zich geen noemenswaardige veiligheidsincidenten voorgedaan.

Praatjesmakers

Mocht de Bondsregering gehoopt hebben om op het succes van het WK mee te liften, dan komt zij van een koude kermis thuis. Omgekeerd evenredig met de stijgende populariteit van de voetbalsport, daalde het aanzien van 'de politiek.' Van boulevardkrant *Bild* tot en met de links-alternatieve *Tageszeitung*: alle commentatoren gebruiken het WK als aanleiding om politici in het algemeen en de huidige regering in het bijzonder een veeg uit de pan te geven.

Of het nou om de daadkracht van bondscoach Jürgen Klinsmann en zijn *Nationalelf* gaat of om de spontaniteit van de fans: de politici hebben steeds het nakijken. Volgens de *Bild Zeitung* hebben 31 dagen WK Duitsland meer veranderd dan "de politiek met al haar wetten en verordeningen" in een paar jaar heeft kunnen bereiken. Ook de *Frankfurter Allgemeine Zeitung* benoemt Klinsmann tot "hervormer van het jaar" - in tegenstelling tot de "praatjesmakers uit de politiek". Dagblad *Die Welt* vindt dat Angela Merkel een voorbeeld aan 'Klinsi' zou moeten nemen.

Uitzonderingstoestand

Links georiënteerde media als de *Tageszeitung* zien in het spontane, oncontroleerbare gedrag van de voetbalfans een anti-autoritaire factor: voetbal en de bijbehorende emoties vallen blijkbaar niet voor het karretje van commercie en politiek te spannen. Ook de wereldberoemde schrijver en SPD-sympathisant Günter Grass begroet het "volledig ongeorganiseerde, spontane" vlagvertoon van de Duitse fans. Tegelijkertijd zegt hij te hopen dat 'de politici' de massale feestvreugde achteraf niet voor hun eigen doeleinden zullen misbruiken.

Grass is trouwens een van de weinige commentatoren die over het WK nadrukkelijk in de verleden tijd spreekt en daarmee duidelijk aangeeft het evenement als een uitzonderingstoestand te beschouwen. Anders dan de boulevardmedia beschouwt de Nobelprijswinnaar voetbal en politiek als twee

onvergelijkbare métiers. In deze visie op het WK zou Duitsland de komende dagen uit haar WK-roes ontwaken en met een lichte kater tot de orde van de dag overgaan.

Uitlaatklep

Dat scenario ligt voor de hand. Maar hoe zou het zijn als al die commentatoren gelijk krijgen, die vinden dat het WK op een fundamenteel niveau iets losgemaakt heeft in Duitsland? Al lijkt het overdreven dat een voetbalspelletje de wereld verandert: het is wel goed mogelijk dat het WK een uitlaatklep vormde voor onderhuids al veel langer aanwezige emoties, zoals het verlangen naar een wij-gevoel en ontevredenheid met de politiek. In dat geval kan Duitsland zich nog op een paar openbare debatten verheugen en wellicht op nieuwe burgerinitiatieven – al is de oprichting van een partij-Klinsmann in het Duitse kiesstelsel hoogst onwaarschijnlijk.

De beslissende vraag is dus: is er echt iets veranderd? De komende maanden zal blijken wat de Duitsers aan het WK overhouden: katerstemming of aanhoudende euforie.

Carina de Jonge promoveert in München en schrijft regelmatig voor het Duitslandweb.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/3611/de-kater-die-uitblijft>